

Hướng dẫn sinh viên ngành Giáo dục Mầm non tiếp cận một số phương pháp giáo dục tiên tiến trên thế giới

Nguyễn Thị Vui

ThS. Trường Đại học Tân Trào

Received: 8/7/2024; Accepted: 11/7/2024; Published: 15/7/2024

Abstract: Access to advanced preschool education methods in the world is an important requirement to improve the quality of preschool education in Vietnam. In order for preschool education students to graduate with a certain understanding of the methods, this article focuses on introducing a general overview of some advanced educational methods in the world and guiding students to access the methods to raise awareness, meeting the requirements of current educational innovation.

Keywords: Preschool education, approach, methods of education, advanced in the world, students

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, các phương pháp giáo dục (PPGD) như STEAM, Reggio Emilia, Montessori... được chú ý rộng rãi trên toàn thế giới bởi các PPGD hiện đại này phát triển được ở trẻ một số kỹ năng (KN) của thế kỷ 21. Tại Việt Nam, vận dụng GD STEAM, Reggio Emilia, Montessori vào trong GD trẻ mầm non (MN) vẫn còn là vấn đề mới mẻ và nhiều thách thức. Chính vì vậy, việc hướng dẫn sinh viên (SV) ngành GDMN tiếp cận một số PPGD tiên tiến trên thế giới đóng một vai trò quan trọng, cung cấp những kiến thức, KN, phát triển phẩm chất, năng lực nhằm đạt các chuẩn đầu ra chương trình đào tạo GDMN cho người học, đáp ứng yêu cầu xã hội. Trong khuôn khổ bài báo này, tác giả thực hiện đề tài nghiên cứu: “*Hướng dẫn sinh viên ngành Giáo dục Mầm non tiếp cận một số phương pháp giáo dục tiên tiến trên thế giới*”

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số PP giáo dục mầm non tiên tiến trên thế giới

Giáo dục STEAM được hiểu là mô hình GD dựa trên cách tiếp cận liên môn, giúp HS áp dụng các kiến thức khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học, kết hợp với kiến thức khoa học xã hội vào giải quyết vấn đề thực tiễn trong bối cảnh cụ thể, trong đó đề cao yếu tố nghệ thuật khai phóng nhằm giúp người học thích nghi với sự phát triển của khoa học và công nghệ (Nguyễn, 2021).

Trong nghiên cứu về khảo sát thành tựu mà giáo dục STEAM đã đem lại cho HS ở Mi, Kuenzi (2008) đã khẳng định: thành tích học tập của người học ở Mi về 4 lĩnh vực Khoa học, Công nghệ, Kỹ thuật và Toán học từ những năm 2005 tới nay được cải thiện đáng kể nhờ các dự án giáo dục STEAM. Chính các nhiệm

vụ học tập có tính tích hợp và gắn với thực tiễn có sức hút đối với HS, thúc đẩy các em tích cực học tập và đạt kết quả tốt.

Nguyễn Thành Hải (2019) đặc biệt đề cao vai trò của GD STEAM trong lĩnh vực GD sớm: “Sự trải nghiệm với các kiến thức STEAM trong giai đoạn GD sớm giúp trẻ cảm thấy khoa học rất bất ngờ, thú vị nhưng rất gần gũi và dễ thực hiện”.

Văn Thị Minh Tư (2020) khẳng định: “Tích hợp STEAM trong GD sớm là một xu thế của GD hiện đại. Đây có thể coi là một trong những hướng đi hữu hiệu trong đổi mới GD để đáp ứng nhu cầu của xã hội về một nguồn nhân lực chất lượng cao”.

Vũ Như Thư Hương và cộng sự (2019) đã nhận định về tính ưu việt của GD STEAM như sau: trong dạy học, GD STEAM là một cách thức để truyền cảm hứng học tập, giúp trẻ tổng hợp kiến thức giữa các phân môn khác nhau; chỉ ra những ứng dụng của kiến thức học đường trong cuộc sống, đem lại cho trẻ cơ hội thực hành, tức là biến những hiểu biết lý thuyết thành công cụ thực. Có thể nói, GD STEAM phù hợp với phong cách học tập của trẻ MN, kích thích trẻ được hứng thú học tập và có tác động tích cực đến sự phát triển về nhận thức, năng lực giải quyết vấn đề, tạo dựng sự tự tin, năng động và tư duy đổi mới cho trẻ MN, điều này hoàn toàn phù hợp với mục tiêu và quan điểm đổi mới GDMN. Và việc định hướng cho SV ngành GDMN tiếp cận với PP này là hoàn toàn cần thiết.

Trong quá trình tổ chức các hoạt động STEAM cho trẻ MN, GV có thể sử dụng phương pháp GD STEAM như: tiến trình 5E, tiến trình 6E, tiến trình 4C, tiến trình dựa trên hoạt động thiết kế kỹ thuật (EDP)... trong đó, quy trình 5E và EDP được xem là phù hợp nhất với trẻ MN.

2.1.2. PP giáo dục Reggio Emilia

Hướng tiếp cận Reggio Emilia ra đời và phát triển tại Reggio Emilia thuộc miền Bắc nước Ý - một thành phố rất coi trọng các tiện ích phục vụ cho trẻ em và gia đình. Tinh thần của hướng tiếp cận này là GD dựa trên việc phát huy năng lực tiềm ẩn của trẻ, tôn trọng và yêu thương trẻ thơ, tạo điều kiện tốt nhất về môi trường để trẻ trải nghiệm và phát triển.

Loris Malaguzzi - nhà sáng lập hướng tiếp cận Reggio Emilia đã khái quát về hướng tiếp cận này như sau: *“Tạo ra một trường học thân thiện, năng động, sáng tạo, đáng sống, có thể lập thành tài liệu và truyền thông, một nơi để nghiên cứu, học tập, ghi nhận và phản ánh, nơi trẻ em, giáo viên và gia đình cảm thấy thoải mái là điểm đến của chúng ta”* (Edwards et al., 2004). Hướng tiếp cận Reggio Emilia là một triết lý GD dựa trên hình ảnh của một đứa trẻ có tiềm năng phát triển mạnh mẽ, tự tin và một chủ thể có quyền; trẻ có cách học riêng của mình, học qua hàng trăm ngôn ngữ và phát triển trong mối quan hệ với những người khác.

Hiệu quả của hướng tiếp cận Reggio Emilia đối với trẻ MN:

- Rèn luyện tư duy sáng tạo và kỹ năng giải quyết vấn đề: Reggio Emilia xem trọng môi trường học tập mở, giúp trẻ có thể chủ động trong học tập và khám phá thế giới xung quanh. Vì vậy, trẻ không bị ràng buộc hay giới hạn bởi bất cứ quy tắc nào từ đó tự do phát triển tư duy sáng tạo, rèn luyện KN giải quyết vấn đề từ sớm.

- Tăng khả năng hiểu biết về thế giới xung quanh, cho trẻ cơ hội tự do tương tác với môi trường bên ngoài thông qua các hoạt động thực tế. Đây chính là cơ hội giúp trẻ được tự do khám phá, tích lũy kiến thức thực tiễn.

- Giúp trẻ tự tin hơn trong mọi hoạt động, giao tiếp bằng nhiều ngôn ngữ. Nhiều ngôn ngữ ở đây chính là bao gồm cả lời nói và cảm xúc. Reggio Emilia thúc đẩy trẻ tham gia năng nổ các hoạt động học tập, vui chơi, nghệ thuật.

- Tạo sự gắn kết, tạo điều kiện cho trẻ tham gia các hoạt động GD cùng cha mẹ, thầy cô. Qua các hoạt động này, giữa trẻ, cha mẹ, GV sẽ dễ dàng gắn kết với nhau hơn; giúp GV và cha mẹ hiểu rõ hơn về trẻ, xây dựng PP chăm sóc trẻ hợp lý.

2.1.3. PP giáo dục Montessori

PPGD Montessori được xây dựng trên hệ thống lý thuyết và triết lý của bác sĩ, nhà tâm lý, nhà giáo dục Montessori người Ý. Xuất phát điểm từ Ý và đã lan rộng cảm hứng GD trên toàn thế giới. Triết lý dạy

học của PP Montessori được xây dựng trên nền tảng GD từ lúc chào đời, trẻ tự xây dựng nên chính mình, tôn trọng và tin tưởng trẻ, GD hỗ trợ cuộc sống, học đúng thời điểm để giúp trẻ phát triển toàn diện.

Ưu thế của PP giáo dục Montessori đem lại:

- Tài năng được phát triển nhờ PPGD sớm Montessori: PP Montessori đặc biệt nhấn mạnh vai trò của tính chủ động, tự lập và khơi gợi tiềm năng, và định hình nhân cách trẻ. Nhờ vậy, trẻ được tự do tìm hiểu, khám phá thế giới xung quanh theo mong muốn, GV lúc này đóng vai trò là người hướng dẫn. Từ đó, tài năng của trẻ có thể được phát hiện rất sớm phát triển. Điều này không chỉ tốt cho trẻ mà còn giúp cả phụ huynh định hình được cách GD con theo ý muốn.

- Trẻ sống tự lập và ý thức cao hơn: Nhờ có PP Montessori trẻ được tự học cách chăm sóc bản thân từ việc nhỏ nhất như: rửa tay, thay quần áo, sắp xếp đồ dùng – giáo cụ ngăn nắp, gọn gàng... thay vì nhờ bố mẹ hay người lớn làm giúp. Điều này hình thành một suy nghĩ tự giác, tự lập cho trẻ, không ỉ lại vào người khác. Đây sẽ là một tính cách rất tốt cho tương lai của trẻ cũng như việc định hình tích cách của trẻ khi trưởng thành.

- Trẻ thông minh hơn khi học tập cùng Montessori: việc trẻ được tự học hỏi không chỉ giúp trẻ học được cách độc lập tư duy về sau mà việc tự nghiên cứu cũng giúp não bộ và trí thông minh của trẻ phát triển hơn rất nhiều so với những trẻ học thụ động, theo sự chỉ dẫn của lớn. Đồng thời trong PPGD sớm Montessori còn được chia ra nhiều lĩnh vực khác nhau trong đó có những lĩnh vực về Toán học, Ngôn ngữ, Thực hành cuộc sống, Giác quan, Địa lý, Khoa học, Lịch sử, Nghệ thuật, Âm nhạc. Điều này đồng nghĩa với việc trẻ sẽ được tiếp cận với những kiến thức mang tính khoa học rất là sớm mà còn được vận động bằng hai ngôn ngữ tiếng Việt và tiếng Anh theo cách tự nhiên nhất. Trẻ sẽ lĩnh hội kiến thức thông qua các giáo cụ quy chuẩn được thiết kế riêng biệt cho PP Montessori dưới sự hướng dẫn của GV. Đây là tiền đề tốt để phát huy trí thông minh và tiếp nhận kiến thức trong các giai đoạn phát triển sau này.

- Trí nhớ của trẻ cũng được phát triển cực tốt với PPGD sớm Montessori: Trẻ khi được tiếp cận PP Montessori là được tiếp cận một PP tự học, tự tìm tòi mà việc tự tiếp thu kiến thức như vậy sẽ khiến trẻ ghi nhớ kiến thức được rất lâu. Việc tiếp thu kiến thức của trẻ sau này cũng dễ dàng hơn rất nhiều. Thêm vào đó, trẻ còn có thể tự khám phá ra những điều mới xung quanh những điều mà mình thấy được, khả

năng tư duy của trẻ từ đó cũng được phát triển hơn rất nhiều.

- Tính nhân văn cũng được đề cao trong PPGD sớm Montessori: Khi được học tập với PPGD sớm Montessori trẻ được GD từ rất sớm về tính nhân văn. Trẻ sẽ luôn được học cách quan tâm, chia sẻ với mọi người, yêu quý môi trường sống, thiên nhiên, cách tự chăm sóc bản thân, ý thức được việc làm của mình. Qua đó trong quá trình phát triển, trẻ sẽ hình thành được các tính cách hiền hòa, nhân ái và tự chủ. Việc tự học, tự khám phá cũng có ý nghĩa giúp trẻ trở nên hoạt bát, năng động hơn. Đặc biệt, trẻ sẽ luôn muốn tìm tòi, học hỏi điều mới với khả năng nhớ và tiếp thu kiến thức cực nhanh. Với những ưu điểm vượt trội như vậy, không bất ngờ khi nhiều bậc phụ huynh, nhiều GV coi đây là PP giáo dục sớm hiệu quả nhất. Cũng nhờ vậy, PP Montessori gần như trở thành một xu thế hiện nay. Rất nhiều phụ huynh mong muốn trường của con mình cũng được áp dụng những PP hiện đại như vậy hay sẽ lựa chọn những trường áp dụng PP Montessori để con mình có cơ hội được học tập và trải nghiệm.

2.2. Hướng dẫn SV tiếp cận các PP giáo dục MN tiên tiến trên thế giới

Việc tiếp cận các quan điểm GDMN hiện đại là một nhiệm vụ quan trọng nhằm đảm bảo cho SV có được những kiến thức và KN cần thiết để đáp ứng nhu cầu GD trong thế kỷ 21. Dưới đây là một số cách để thực hiện điều này:

GV hướng dẫn sinh viên thu thập và tìm kiếm tài liệu về các PP giáo dục hiện đại trên các trang web như google scholar, Web of Science; Scopus; Library genesis; ScienceDirect.com.... Nhập từ khóa ngắn gọn; đặt từ khóa trong dấu ngoặc kép "...", thêm dấu (+) hoặc dấu (-) vào trước từ khóa; sử dụng dấu (*) ở vị trí không biết rõ là gì để cho ra các kết quả gợi ý...

Tăng cường cho SV tham gia học tập thực tế tại các trường MN, tạo cơ hội cho SV thực tập tại các cơ sở giáo dục MN áp dụng các PPGD hiện đại.

Mời các chuyên gia và nhà GD từ các mô hình GDMN hiện đại đến chia sẻ kinh nghiệm và kiến thức.

Động viên SV thực hiện các đề tài nghiên cứu về các PPGD mầm non hiện đại.

Sử dụng tài liệu học tập đa dạng: Cung cấp tài liệu học tập, sách, bài báo, và các tài nguyên trực tuyến về các quan điểm GD mới nhất.

Tạo điều kiện cho SV thảo luận, phân tích và đánh giá các PPGD khác nhau, giúp SV phát triển tư duy

phản biện và khả năng đưa ra quyết định sáng suốt.

Khuyến khích SV tham gia các khóa học trực tuyến về GDMN từ các trường đại học và tổ chức giáo dục uy tín trên thế giới.

Khuyến khích SV thực hiện các dự án nghiên cứu về một PPGD mầm non cụ thể, từ đó có cái nhìn sâu sắc và toàn diện hơn.

Xây dựng nội dung chuyên đề các quan điểm GD hiện đại trong chương trình đào tạo SV ngành GDMN.

Đưa nội dung giảng dạy về GD như STEAM, Reggio Emilia, Montessori vào chương trình đào tạo. Lồng ghép trong quá trình giảng dạy để SV phần nào nắm được nội dung các quan điểm giáo dục mới, biết cách tự nghiên cứu và tổ chức GD theo hướng STEAM, Reggio Emilia, Montessori cho trẻ MN.

Như vậy, việc định hướng cho SV tiếp cận các quan điểm GDMN hiện đại không chỉ giúp nâng cao chất lượng GDMN mà còn góp phần xây dựng một thế hệ GV trẻ năng động, sáng tạo và chuyên nghiệp.

3. Kết luận

GDMN đóng một vai trò hết sức quan trọng trong việc định hướng phát triển cho trẻ sau này. Trong bối cảnh hội nhập và toàn cầu hóa mạnh mẽ, nền GD Việt Nam đứng trước những cơ hội và thách thức thì việc hướng dẫn SV ngành GDMN tiếp cận một số PP giáo dục tiên tiến trên thế giới đáp ứng yêu cầu xã hội của các cơ sở GD &ĐT là tất yếu và rất cần thiết. Hơn nữa SV được tiếp cận với các PP tiên tiến sẽ có khả năng tư duy sáng tạo và linh hoạt hơn, giúp SV dễ dàng thích nghi và áp dụng những điều mới mẻ trong công việc; giúp SV có lợi thế cạnh tranh trong thị trường lao động, mở ra nhiều cơ hội việc làm và phát triển nghề nghiệp. Vì vậy, định hướng đúng, tiếp cận đúng cho SV sẽ là chìa khóa giúp các SV mở ra kho tàng tri thức, rèn luyện bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ.

Tài liệu tham khảo

[1]. Nguyen, T. N., & Ta, T. T. (2021); *Giáo dục STEAM và tiềm năng vận dụng quy trình tư duy thiết kế để triển khai giao dục STEAM [Steam education and the applicability of design thinking as an approach to integrate art-liberal into steam education]*. Ho Chi Minh City University of Education Journal of Science

[2]. Kuenzi, J. J. (2008). *Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM) Education: Background, Federal Policy, and Legislative Action. Congressional Research Service Reports.*